

A BDG KÖNYVTÁRPEDAGÓGIAI PROGRAMJA

A könyvtár a Berzsenyi Dániel Gimnázium szerves része, az oktató-nevelő munka szellemi bázisa. Az iskolai könyvtár hozzájárul az iskola pedagógiai programjának megvalósításához, tevékenysége az iskola oktatási és nevelési céljainak elérését segíti.

Az iskolai könyvtár rövid bemutatása és helye az iskola pedagógiai programjában

Könyvtárunk rendelkezik a működéséhez minimálisan szükséges eszközháttérrel és korszerű könyvtári berendezéssel. A könyvtár alapterülete 2017-ben lecsökkent. A könyvtár jelenlegi alapterülete 154 m² + okos terem. A könyvtár 6 asztallal és 26 székkal, két számítógéppel és két kanapéval rendelkezik. A szabadpolcos részen egy 18 fős csoport fogadására van csak lehetőség, vagyis egy fél osztály befogadására alkalmas. Így a könyvtári órák csoportbontásban zajlanak. Ha digitális eszközre van szükség és lehetőség adódik, akkor a könyvtárból leválasztott teremben (ún. okos terem) tartjuk az órákat.

Iskolánkban hat és négy évfolyamos képzések vannak, 9. évfolyamtól négy-négy párhuzamos osztállyal. Egy hat évfolyamos speciális matematika tagozat és egy négy évfolyamos humán, egy nyelvi, egy biológia-kémia és fizika tagozatos osztállyal.

A könyvtárpedagógia a magyar nyelv és irodalom, a digitális kultúra, kis részben a művészeti tantárgyakba és az osztályfőnöki órákba épül be.

Ezért a könyvtáros tanár szoros kapcsolatot tart az osztályfőnökökkel, mert ők állnak a legszorosabb kapcsolatban a tanulókkal, az osztályban tanító tanárokkal és a szülőkkel. Az osztályfőnökök tudják továbbítani direkt vagy indirekt módon a könyvtáros tanár jelzéseit – s ők tudják tájékoztatni a könyvtárost az eredményekről és megoldandó problémákról.

A könyvtáros tanár kapcsolatot tart még a magyar és informatika szakos tanárokkal.

A tantestület felelőssége és a szaktanárok közös feladata:

- felkészíteni a tanulókat az önálló ismeretszerzésre,
- az információkeresés és feldolgozás technikái, módszereinek minden tantárgy ismeretanyagába, követelményeibe való beépülésére,

- legyenek képesek különböző információforrások használatára, kiválasztására és a bennük talált ismeretek kritikus szemléletű felhasználására, idézésére,
- tudják és ismerjék az információkat értékelni, az írott és íratlan etikai szabályokat betartani,
- legyen igény bennük az állandó továbbhaladásra, a hasznos szabadidő eltöltésére - felkészítés az információs társadalom kihívásainak fogadására

A modern iskolai könyvtár

1. Az iskolai könyvtár az oktatási nevelési intézmény tanítási, tanulási médiatára, oktatási helyszíné és kommunikációs centruma.
2. Gyűjteménye széleskörűen tartalmazza azokat az információhordozókat, információkat, amelyeket az iskola oktató, nevelő tevékenysége hasznosít, befogadva és felhasználva a különböző rögzítési, tárolási, átviteli és kereső technikákat.
3. Szakszerűen elhelyezett, feltárt gyűjteményére és a könyvtári rendszerben, információs hálózaton elérhető forrásokra épülő szolgáltatásaival az iskola tevékenységét átfogó forrásközpontként, információs központként működik.
4. Az önálló ismeretszerzés elsajátítása érdekében tantervi program szerint szervezi, és a nevelőtestülettel együttműködve valósítja meg a tanulók könyvtárhasználati felkészítését.
5. Egyúttal széles körű lehetőségeket kínál az olvasásfejlesztésre, a csoportos és egyéni tanulás technikájának, módszereinek elsajátítására, a személyiség komplex és differenciált fejlesztésére.

Forrás: Dán Krisztina: Az iskolai könyvtár modellje. In: Az iskolai könyvtár (szerk. Celler Zsuzsanna) Bp.: OPKM, 1998. 36.p.

A könyvtárpedagógia meghatározása, célja és feladatai

A könyvtárpedagógia a könyvtárban vagy könyvtári dokumentumok felhasználásával való ismeretszerzéssel, ismeretközvetítéssel, információkereséssel foglalkozó pedagógiai elmélet és gyakorlat. A könyvtár gyűjteménye, szolgáltatása és a könyvtár használói közötti közvetítő tevékenység.

Közvetlen célja a könyvtári dokumentumok és szolgáltatások sokoldalú, gyakorlatias és élményszerű megismertetése. Hosszú távú célja a könyvtárak, a könyvtári dokumentumok, szolgáltatások és az informálódás szükségletének felkeltése, és ezáltal a könyvtárhasználóvá nevelés.

A könyvtárhasználat oktatása során a tanulók olyan ismereteket sajátítanak el, melyet a teljes tanulási folyamatban, valamennyi ismeretszerző tevékenységben hasznosítani tudnak, ezzel felkészítve őket az önálló ismeretszerzés képességére, mely megalapozza az egész életen át történő tanulást.

A könyvtárpedagógia közvetlen célja: segíteni a tanulók könyvtári tájékozódását.

Az alapozó ismeretek során az iskolai könyvtár, az itt található dokumentumok és az elérésüket biztosító tájékoztató eszközök megismerését, a hazai könyvtári rendszer szolgáltatásainak elérését és használatát sajátítják el tanulóink. A könyvtári dokumentumok és könyvtári szolgáltatások sokoldalú, gyakorlatias és élményszerű megismertetése folyik. Nagy hangsúlyt fektetünk az etikus forráshasználatra, a hivatkozások fontosságára, annak szabályaira.

A könyvtárpedagógia hosszú távú célja: könyvtárhasználóvá nevelés.

Az igény felkeltése a könyvtárak, a könyvtári dokumentumok és szolgáltatások használatára és a széleskörű informálódás szükségletének elfogadására. Az eredményes tanulás segítségét szolgálja az iskolai könyvtár, együttműködve a nevelőtestület minden tagjával, különösen az osztályfőnökökkel és szaktanárokkal.

A könyvtárhasználati ismeretek oktatása nem csak a könyvtárban megtartott órákon zajlik, hiszen minden pedagógus azon munkálkodik, hogy felkeltse az érdeklődést az iránt, amit tanít, és útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításához.

Befogadó tantárgyai: magyar nyelv és irodalom, történelem, digitális kultúra.

De az összes többi tantárgyban is meg kell jelennie nevelési feladatként. A könyvtári forrásokkal, eszközökkel magvalósuló ismeretszerzés teret ad a témák különböző nézőpontú megközelítésének, a megszerzett tudás alkalmazásának, az információk összegyűjtésének, kiválasztásának, rendszerezésének és bemutatásának.

A köznevelés-irányítás elvárásai

2011. évi CXCV. törvény. a nemzeti köznevelésről

-könyvtárostánár feladata a könyvtári órák tartása

20/2012 EMMI rendelet. a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

Az iskolai, kollégiumi könyvtár az iskola, kollégium működéséhez, pedagógiai programjának megvalósításához, a neveléshez, tanításhoz, tanuláshoz szükséges dokumentumok rendszeres gyűjtését, feltárását, megőrzését, a könyvtári rendszer szolgáltatásainak elérését és mindezek

használatát, továbbá a könyvtárhasználati ismeretek oktatását biztosító, az intézmény könyvtár-pedagógiai tevékenységét koordináló szervezeti egység.

20/2012 EMMI rendelet. a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

...a könyvtárostánár a nevelő-oktató tevékenységét könyvtár-pedagógiai program alapján végzi

iskolai könyvtár alapfeladata: .. az intézmény helyi pedagógiai programja és könyvtár-pedagógiai programja szerinti tanórai foglalkozások tartása

5/2020. (I. 31.) Korm. rendelet A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló és 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról

Az eredményes tanulás segítésének elveként „hozzáférhetővé váljanak a hagyományos iskolai és az elektronikus könyvtárak egyaránt” (293. p.)

Fejlesztési területek (a tanulás tanítása)

Kulcskompetenciák (a hatékony, önálló tanulás)

Műveltségterületek:

kiemelten: magyar nyelv és irodalom, digitális kultúra

A könyvtárhasználati tananyag témakörei

1. Könyvtártípusok, funkcionális terek

Könyvtár, könyvtártípusok, könyvtári rendszer, információs intézmények, állomány, állományegységek, funkcionális terek

2. Könyvtári szolgáltatások

- Könyvtárhasználati szabályok, beiratkozás, nyitva tartás
- Kölcsönzés: kölcsönzési szabályok, hosszabbítás, előjegyzés, olvasójegy, őrjegy
- könyvtárközi kölcsönzés
- Helybenhasználat - egyéni, csoportos, számítógéphasználat
- Rendezvények
- Online szolgáltatások

3. Információkeresés - A könyvtári tájékoztató eszközök használatának képessége

- A direkt tájékoztatás eszközei: segédkönyvek (lexikon, szótár, enciklopédia, adattár) kézikönyv, atlasz, kronológia
- Az indirekt tájékoztatás eszközei: katalógus, bibliográfia, számítógépes adatbázis, Internetes közhasznú adatbázisok

4. Dokumentumtípusok, kézikönyvek:

- Nyomtatott dokumentumok – könyv
- Ismeretközlő (ismeretterjesztő, szakkönyv), monográfia, szépirodalom (antológia)
- Kézikönyv típusok
- Időszaki kiadványok (napilap, hetilap, folyóirat)
- Nem nyomtatott dokumentumok: vizuális dokumentum, auditív dokumentum,
- audiovizuális dokumentum
- Elektronikus dokumentumok (online, offline)

5. Forráskiválasztás:

- információ, releváns információ, adat
- Információforrás (tartalomjegyzék, tárgymutató, kulcsszó, szócikk, címszó, élőfej, ...)
- problémafelvetés, keresőkérdés, tárgyszó
- tájékozódás, keresés, böngészés
- forráskeresési stratégia, forráskiválasztás: hitelesség vizsgálata
- szövegfeldolgozás

6. Forráshasználat:

- Bibliográfiai hivatkozás szabályai (egyedi, részdokumentum, időszaki kiadvány,
- tanulmány ; elektronikus dokumentumok)
- Idézés, forrásjegyzék, hivatkozásjegyzék, irodalomjegyzék

Könyvtári foglalkozástípusok

1. Könyvtárbemutató
2. Könyvtárhasználati foglalkozás
 - könyvtárhasználati óra
könyvtárhasználati alapozó ismeretanyag elsajátítása könyvtári környezetben, a könyvtár eszközzel
 - könyvtári szakóra
szaktárgyi tananyag elsajátítása könyvtári források, eszközök segítségével a szaktanár részvételével és szervezésében
 - könyvtárhoz kapcsolódó foglalkozások: szakkör, tehetséggondozás, felzárkóztatás, olvasókör...
3. Könyvtári rendezvények: verseny, vetélkedő, pályázat, kiállítás, író-olvasó találkozó, könyves napok, világnapok
4. Tanórák
 - Információforrásokra nem építő könyvtári óra
 - Információforrások használatát közvetlenül tanító óra
 - Forrásalapú tanóra (könyvtári óra) – könyvtári környezetben, könyvtári források használatával

Általános célok és feladatok évfolyamok szerinti bontása

A könyvtárhasználati ismeretanyaga az általános iskola ismeretanyagaira épül, és szervesen illeszkedik a különböző műveltségi területek követelményrendszeréhez. A könyvtárhasználati oktatást a NAT és a kerettantervek is a Digitális kultúra műveltségi terület részeként helyezik el. Ezen kívül kapcsolódik a könyvtárhasználati modul az osztályfőnöki órák és a magyar, történelem és akár a biológia órák témaköreire is.

A szaktárgyak speciális információs igényeit, az adott tantárgy szakirodalmának használatát a szaktanárok gyakoroltatják a szakórákon - esetleg könyvtárban tartott szakórákon - , és/vagy a szakirodalom használatát célzó önálló feladatok segítségével.

Mivel a 7. évfolyamon iskolánkban nincs digitális kultúra oktatás, ezért évente 2 osztályfőnöki vagy magyarórát veszünk igénybe az alapvető könyvtárismereti tudnivalók átadására. A további évfolyamokon pedig a négyosztályos képzéshez hasonlóan évente 2-2 órában folyik a könyvtárhasználati oktatás.

Könyvtárhasználati követelmények a speciális matematika tantervű osztályok számára
a hatosztályos gimnáziumi képzésben

Óraterv

	7. évf.	8. évf.	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Könyvtárhasználat	2	2	2	2	-	-
Össz óraszám						8

7. évfolyam

Könyv- és könyvtárhasználat (2 óra)

Fejlesztési követelmények:

- Igazodjon el az iskolai könyvtár tereiben és tudja igénybe venni az iskolai könyvtár alapvető szolgáltatásait. Tudja megfogalmazni információs igényeit. Segítséggel tudja megkeresni az őt érdeklő dokumentumokat az iskolai könyvtárban (raktári rendismerete)
- Ismerje meg a dokumentumtípusokat (kézirat, könyv, időszaki kiadvány, audiovizuális) és legyen tisztában a könyv szerkezetével és részeivel, hogy a keresett információt könnyen megtalálja benne.
- Ismerje és tudja használni a legközelebbi közművelődési könyvtárat és annak alapszolgáltatásait. (Könyvtárlátogatás.)
- Általános iskolai ismeretek pótlása, amennyiben szükséges.

8. évfolyam

Könyv- és könyvtárhasználat (2 óra)

Fejlesztési követelmények:

- Ismerje meg a különböző könyvtártípusokat (közművelődési, szak és nemzeti könyvtár), és tudja azokat megkülönböztetni a használat szempontjából. Könyvtárlátogatás egy szakkönyvtárban (pl. KSH könyvtár, FSZEK Budapest Gyűjtemény / Zenei Gyűjtemény)
- Ismerje meg a katalógusokat, a visszakereséshez szükséges adatokkal legyen tisztában. Tudjon keresni az iskolai könyvtár számítógépes katalógusában (Szirén könyvtári program segítségével) és más könyvtárak katalógusában is. (Számítógéphasználat az okos teremben.)

9. évfolyam

Könyvtárhasználat (2 óra)

Fejlesztési követelmények:

- Ismerje a kézikönyvtár szerepét a tájékozódásban. Tudja, hogy milyen könyvtípusok tartoznak a kézikönyvtárhoz. Feladataihoz tudjon a segédkönyvekből, kézikönyvekből információkat meríteni (szótár, lexikon, enciklopédia, stb.).
- Megadott szempontok alapján tudjon információt gyűjteni különböző médiumokból és forrásokból (nyomtatott és digitális, szöveges és vizuális források).
- Értse meg az ETO felépítését, ismerje meg jelrendszerét, a könyvtári tájékozódásban betöltött szerepét és vegye igénybe a tematikus visszakeresésben. Tudja, hogy a tárgyszó és a szakjelzet a könyv tartalmát fejezi ki. Tudjon a szakjelzet alapján a szabadpolcon ismeretterjesztő műveket keresni. Tudjon forrásokat keresni (tematikus anyaggyűjtés) szaktárgyi feladatokhoz, témákhoz a tárgyi katalógusok, könyvtári e-katalógusok segítségével.
- Ismerje meg a sajtótermékeket tartalmuk és megjelenési gyakoriságuk szerint. Az ismeretterjesztő és kulturális folyóiratok főbb adatainak, szerkezeti elemeinek (tartalomjegyzék, rovat, éves mutató) felismerése. Ismeretterjesztő folyóiratok tantárgyakhoz rendelése.

Eszközhasználat

A könyvtár állománya és katalógusai.

ETO táblázatok és betűrendes mutató, iskolai tárgyszójegyzék nyomtatott és számítógépes változata. Könyvtári számítógépes program (Szirén), számítógépes e-könyvtári katalógus és bibliográfiai adatbank (Szirén).

10. évfolyam

Könyvtárhasználat (2 óra)

Fejlesztési követelmények:

- Információkeresés formai és tartalmi szempontok szerint hagyományos és számítógépes katalógusokban, különféle adatbázisokban. Keresés országos könyvtárak e-katalógusaiban.
- Ismerje a bibliográfiák szerepét az általános és a szakirodalmi tájékoztatásban.
- Az általa feldolgozott dokumentumokról tudjon irodalomjegyzéket készíteni.
- Ismerje az információ-átvétel etikai szabályait.
- Kritikusan használja a hagyományos papíralapú, ill. a világhálón található és egyéb digitális adatbázisokat

KÖNYVTÁRHASZNÁLATI követelmények a négyosztályos képzésben
(humán, nyelvi és természettudományos tagozatokon)

Óraterv

	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Könyvtárhasználat	2	2	-	-
Össz óraszám				4

9. évfolyam

Könyvtárhasználat (2 óra)

Fejlesztési követelmények:

- Tudja igénybe venni az iskolai könyvtár valamennyi szolgáltatását. Ismerje meg a különböző könyvtártípusokat (közművelődési, nemzeti és szakkönyvtárak), és tudja azokat megkülönböztetni a használat szempontjából.
- Ismerje a kézikönyvtár szerepét a könyvtár szolgáltatási rendszerében és a tájékozódás folyamatában. Tudja, hogy milyen könyvtípusok tartoznak a kézikönyvtárhoz.
- Tudja megkülönböztetni a használat szempontjából a különböző dokumentumtípusokat és feladataihoz tudjon a segédkönyvekből, kézikönyvekből és a kézikönyvtár egyéb anyagaiból információkat meríteni (szótár, lexikon, enciklopédia, stb.).
- Értse meg az ETO felépítését, ismerje meg jelrendszerét, és vegye igénybe a tematikus visszakeresésben. Tudja, hogy a tárgyszó és a szakjelzet a könyv tartalmát fejezi ki. Tudjon a szakjelzet alapján a szabadpolcon ismeretterjesztő műveket keresni.
- Ismerje meg és alkalmazza a tematikus anyaggyűjtés folyamatának elemeit. Szerezzen tapasztalatot a szakkatalógus igénybevételével történő tájékozódásban.
- Legyen képes – segítséggel – egyszerű keresési feladatokat megoldani a tárgyi katalógus felhasználásával. Szaktárgyi témákhoz források keresése a szakkatalógus segítségével.

10. évfolyam

Könyvtárhasználat (2 óra)

Fejlesztési követelmények:

- Ismerje meg a könyvtári rendszerből eredő használói előnyöket. Tudja, hogy a könyvtárak részét alkotják egy világot átfogó információs rendszernek. Értse meg a különböző könyvtártípusok szerepét az önművelésben, a felsőfokú tanulmányokban, a

szakmai ismeretszerzésben, a közhasznú tájékozódásban, és tudja igénybe venni szolgáltatásaikat.

- Ismerje a bibliográfiák szerepét az általános és a szakirodalmi tájékoztatásban. Források keresése rejtett, tantárgyi és ajánló bibliográfiákban.
- Tudjon információt meríteni számítógépes adatbázisokból.
- Az általa feldolgozott dokumentumokról tudjon irodalomjegyzéket készíteni.
- Legyen tisztában az információ-átvétel etikai szabályaival, tudjon szabályos hivatkozási listát készíteni dolgozatai végén.
- Kritikusan használja a hagyományos papíralapú, ill. a világhálón található és egyéb digitális adatbázisokat